

Lovstruktur og oppbyggingen av en lov

Lovgivningslære 29/9-15

Professor Inge Lorange Backer

Lovstruktur

- Inndeling i selvstendige lover eller oppbyggingen av den enkelte lov?
- Horisontal struktur og vertikal struktur
 - Horisontal struktur: oppdeling i fag-, livs- og rettsområder
 - Vertikal struktur: trinnhøyde
 - Tverrgående lover (lex generalis)
- Ex ante: Bør nye regler gis som egen selvstendig lov eller innpasses i en eksisterende lov ved en endringslov?
 - Lovforberederens situasjon
- Ex post: Bør reglene i forskjellige eksisterende lover samles eller fordeles annerledes?
 - Lovstrukturutvalgets gjennomgåelse (NOU 1992:32)

Konsolidering og kodifikasjon

- Konsolidering: innarbeiding av lovendringer i den lov de endrer
- Tilleggslover?
- Kodifikasjon – flere betydninger:
 - Samlet lovbok
 - Lovfesting av ulovfestet rett
 - Arbeidet med lovbok eller lovfesting
- Én lov (lovbok) eller flere lover?
- Store eller små lover? Fullstendig eller fragmentert regulering i en lov?

Kriterier for samling/inndeling av lover

- Organisatoriske kriterier
 - Hvilket departement hører reglene under?
- Adressatkrets
- Formål/hensyn som skal ivaretas
- Samfunnssektorer/livsområder
- Enkelthendelser/hendelsesforløp
- Juridiske problemstillinger
- Virketid
- Ressurs/utnyttingsmåte

Eksempler på samling av lover

- Panteloven 1980
 - Erstattet NL 5-7 og 12 andre lover + div. enkeltbestemmelser
- Småbåtloven 1998
 - Registrering (1948, 1994), trygg bruk (1995) ++
- Hundeloven 2003
 - Erstattet bufeloven 1926 og kamphundloven 1991 ++
- Universitets- og høyskoleloven 2005
 - Tidligere uhl. 1995 og 1989, som avløste særskilte lover for hver enkelt institusjon

Deling fremfor samling

- Forvaltningsloven og offentleglova
- Domstolloven og advokatlov (nå dl. kap. 12)?
- Tvisteloven og straffeprosessloven fremfor felles rettspleielov
- Naturmangfoldlov, friluftslav, forurensningslov mv. fremfor samlet miljøvernlov
- Vannressursloven 2000 og vassdragsreguleringsloven 1917
- Forbrukerkontrakter eller kontraktstype? (Kjøp, bustadoppføring, håndverkertjenester, finansavtaler, forsikring)
- Barn: barnelova/barnevernloven/vergemålsloven

Selvstendige lover – formell oppbygging

- Tittel – sanksjonsdato og nummer (offisiell korttittel)
- [Del – nummer + overskrift]
- Kapittel – nummer + overskrift
- [Avsnitt]
- Paragraf – nummer og eventuelt overskrift
 - Paragrafnummerering: Fortløpende eller kapittelvis? Tall- og bokstavnummerering
 - Ledd: Hvor mange ledd i en paragraf?
 - Punktum: Hvor mange punktum i et ledd?
 - Opplister (nummerering)
 - Forskjellen mellom leddnummer og nummer i oppregning

Selvstendige lover – rekkefølgen av bestemmelser I

- Formål
- Virkeområde
- Definisjoner
- Materielle regler (primærregler)
 - Hvordan fordeles materielle regler?
 - Etter tids/hendelsesforløp
 - Etter hovedregel/særregel
 - Etter verdivurderinger
- Saksbehandlingsregler
- Organisatoriske bestemmelser
 - tas ofte etter definisjoner

Selvstendige lover – rekkefølgen av bestemmelser II

- Håndhevingsbestemmelser
 - Tilsyn (overvåking og kontroll)
 - Forvaltningsrettslige tvangsmidler
 - Rettergangsregler
 - Straffebestemmelser
- Forskriftshjemler
 - tas som oftest ved de (materielle) regler som de skal supplere/utdype
- Ikraftsettingsbestemmelser
- Overgangsregler
- Oppheving og endring av andre lovbestemmelser
 - opphevninger først eller kronologisk
 - nummerert opplisting under én paragraf

Endringslover – formell oppbygging

- Tittel: «Lov om endring [oppheving] av lov ..»
- Inndeling i deler markert med romertall for hver lov som endres
 - Flere endringer i én lov listes opp suksessivt med innledende angivelse av paragraf (eventuelt også ledd/punktum) som skal endres (tilføyes/ændres/oppheves)
 - Den del av endringsforslaget som innebærer en endring, kursiveres i proposisjonen
 - Hvor mye skal tas med av den loven som endres?
 - Nummerering når nye paragrafer blir tilføyd. Opprykk og nedrykk for ledd og punktum
- Samme endring i flere lover eller bestemmelser
- Ikraftsettingsbestemmelser i egen del

Endringslover - innhold

- Endringstema: endringer i én eller flere lover?
Flere lover: beslektede eller uten sammenheng?
- Realitetsendringer
- Konsekvensendringer av andre lover
- Språklige endringer
- Oppretting av feil
 - Henvisningsfeil og andre uteglemte konsekvensendringer

Valget mellom selvstendig lov og endringslov

- Nye lovbestemmelser: egen selvstendig lov eller endringslov med innpassing i gjeldende selvstendig lov?
- Endringer i gjeldende lovbestemmelser: endringslov eller ny selvstendig lov til avløsning av den gamle?
- Endringer i endringslov: bare når endringslov nr. 1 ikke i kraft
- Kriterier for valget:
 - Antall bestemmelser som er nye eller endres i realiteten
 - Endring i lovtittel, formål og hovedregler, eller i detaljregler
 - Blir alle sider ved loven revurdert?
 - Gjennomgripende revisjon av språk eller oppbygging
 - Omnummerering av mange paragrafer
 - Ressurser til lovforberedelsen
 - Politiske markeringer

Utforming av lovbestemmelser – enkelte spørsmål

- Abstraksjon eller konkretisering?
- Presisjonskrav: elektronisk saksbehandling?
- Kort eller lang? Lesbarhetsindeks (lesevanskegrad, «liksing»)
- Pliktregler uten pliktsubjekt?
- Alternative og kumulative vilkår for en rettsfølge
- Attributter til flere substantiver
- Opplister
- Henvisninger til andre bestemmelser – internt i loven og til andre lover.
Forbehold: «så langt de passer»
- Språkregler: målform, rettskrivning og tegnsetting
- Syntaks: aktiv og passiv
- Faguttrykk og dagligspråk
- Konsekvens eller variasjon i ordbruken?
- Nakent substantiv – fremmedgjørende, men klargjørende?